

4. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24.06.2004 № 1877-IV. Відом. Верхов. Ради України. 2004. № 49. ст.527.

5. Проект Закону України про внесення змін до Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» та інших законів України щодо функціонування Державного аграрного реєстру та удосконалення державної підтримки виробників сільськогосподарської продукції № 3295 від 30.03.2020. –URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68504.

6. Про Фонд часткового гарантування кредитів у сільському господарстві: Проект Закону України від 12.03.2020 №3205. –URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua>.

*Науковий керівник: кандидат юридичних наук,
доцент Кульчій І. М.*

Книга Ю.О.,
*студентка 4 курсу 1 групи Інституту
підготовки кадрів для органів юстиції
України НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ГМО В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ

Згідно зі ст. 1 Закону України «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів» у редакції від 16.10.2020 р. генетично модифікований організм, живий змінений організм (ГМО) – будь-який організм, у якому генетичний матеріал був змінений за допомогою штучних прийомів переносу генів, які не відбуваються у природних умовах, а саме: 1) рекомбінантними методами; 2) методами, які передбачають безпосереднє введення в організм спадкового матеріалу, підготовленого зовні організму; 3) злиття клітин або методами гібридизації.

У сучасному світі склалося два принципових підходи до правового регулювання питань, пов'язаних з використанням ГМО:

1) принцип суттєвої еквівалентності, який означає, що ГМО-продукти є такими ж безпечними, як і звичайні продукти харчування, вирощені за традиційними технологіями, за умови, що сама по собі генетична модифікація була безпечною; 2) принцип обережності.

На даний момент більшість країн дотримуються другої моделі поводження з ГМО. Законодавство, спрямоване на створення чіткого механізму реалізації даного принципу, може налічувати такі методи правового регулювання.

1. Адміністративні методи регулювання поводження з ГМО. Створення відповідних органів управління і ведення ними спеціальних реєстрів ГМО (використовуваних в сільському господарстві, медицині і т.д.). Наприклад, в Україні існує Державний реєстр генетично модифікованих організмів сортів сільськогосподарських рослин. Подібні реєстри є і в інших країнах світу.

Другий напрямок регулювання використання ГМО – маркування товарів, що містять ГМО. У тих країнах, де прийняті відповідні закони, підприємці, які пропонують споживачеві харчові продукти, що містять ГМО або їх складові (інгредієнти), повинні відображати на етикетці такої продукції інформацію про наявність в них ГМО (як правило, якщо частка ГМО в продуктах перевищує 0,9%). Тут важливу роль відіграє наявність спеціальної наукової установи, уповноваженої на виконання функцій науково-методологічного центру з питань випробувань ГМО, наприклад, в Україні діє Науково-методологічний центр з питань випробувань ГМО.

У числі інших заходів з правового регулювання відносин у сфері використання ГМО слід виділити існуючі в ряді країн Європи заборони на вирощування ГМО-сортів сільськогосподарських рослин на земельних ділянках, призначених для виробництва органічної (екологічно чистої) продукції або мають статус спеціальної зони з виробництва сировини, що використовується для виготовлення продуктів дитячого та дієтичного харчування. Відповідно до ч. 8 ст. 14 Закону України «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів» до генетично модифікованих сортів рослин можуть бути застосовані обмеження щодо їх вирощування на землях, перелік яких визначається цен-

тральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища. Не дивлячись на цей припис, Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України на разі цей Перелік не зроблено.

2. Цивільно-правові стимули і заходи у сфері використання ГМО. Розширення числа продуктів, що містять ГМО, на продовольчому ринку будь-якої країни вимагає прийняття спеціальних законів, що регулюють питання обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності постачальника за заподіяння при вживанні продуктів з ГМО шкоди життю, здоров'ю або майну громадян.

3. Інститут юридичної відповідальності у сфері ГМО. На даний момент в Україні недостатньо врегульовані питання юридичної відповідальності за правопорушення в сфері виробництва або обігу продукції, що містить ГМО. Стаття 18 вищезазначеного закону, містить норми які передбачають цивільну, адміністративну, дисциплінарну або кримінальну відповідальність. Незважаючи на наявність цих норм, аналіз КК, КУпАП та КЗпП України свідчить про відсутність спеціальних статей, за допомогою яких питання відповідальності було б урегульовано більш досконаліше.

У цьому сенсі цікавий досвід Китаю, в юридичній науці якого зараз обговорюється необхідність закріплення в спеціальному законі про поводження з ГМО розділу, який встановлює відповідальність за ряд адміністративних правопорушень, в числі яких – незаконне дослідження і експериментування у сфері ГМО, незаконна оцінка, незаконний екологічний випуск і комерціалізація, незаконний імпорт або експорт, незаконні транскордонні переміщення продукції з використанням ГМО тощо [1]

4. Судовий захист прав людини, порушених технологіями ГМО. На даний момент у різних країнах існує досить різнопланова судова практика, пов'язана з порушенням прав людини у сфері використання ГМО, включаючи право на інформацію і на охорону здоров'я. Однією з перших відомих судових справ, викликаних порушенням права на здоров'я вживанням ГМО-продукції, виявилася справа, розглянута в 1989 р в Японії. Тоді в результаті вживання харчової добавки, виробленої генетично модифіковани-

ми бактеріями, померли 37 осіб і понад 500 осіб стали інвалідами. Слід зазначити, що в ході слухань встановили, що ця трагедія була викликана більшою мірою слабким контролем якості кінцевої продукції всередині корпорації-виробника (Showa Denko), ніж використанням технологій ГМО [2, с. 145].

Отже, як і будь-яка складна технологія, ГМО має своїх прихильників і супротивників. У результаті в одних країнах світу ГМО повністю заборонені, в інших повністю дозволені, в одних країнах чітко і повно регламентовані положення щодо використання ГМО у виготовленні продукції, в інших можемо відзначити недостатнє правове регулювання, зокрема і в Україні.

Список використаної літератури:

1. Yu W., Wang C. Agro-GMO Biosafety Legislation in China: Current Situation, Challenges, and Solutions. *Vermont Journal of Environmental Law*. 2012. Vol. 13. P. 876. URL: <http://vjel.vermontlaw.edu/files/2013/06/Agro-GMO-Biosafety-Legislation-in-China.pdf>

2. Шарова Г.Н. Защита от некачественной продукции. «Черные дыры» в российском законодательстве. 2004. №3. С. 144—146.

*Науковий керівник: кандидат юридичних наук,
доцент Корнієнко Г.С.*

Копейчикова Т.В.

*Студентка 4 курсу Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДАНИМИ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ: ДОСВІД ЄС

Інформаційна революція в сільському господарстві сприяла появі розумних інформаційних систем управління сільським господарством. Дані тисяч сільськогосподарських господарств можуть бути об'єднані з даними про погоду, ґрунтові умови, вологість